

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav etnologie

Celetná 20
116 42 Praha 1
Tel.: +420 221 619 622, 625
E-mail: ethno@ff.cuni.cz

POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI:

Simona Horychová

Táltos v maďarské kulturní tradici

Ústav etnologie FF UK, Praha 2012, 90 s., přílohy

Úctyhodný rozsah bakalářské práce i tematická pestrost jejího obsahu svědčí, že předložený text byl tvořen s nevšedním autorčiným zájmem a pílí. Svědčí o tom i vynikající znalost jak obecné tak i maďarské literatury k tématu a to v neobyčejném rozsahu.

Protože postava Taltoše je v maďarské odborné literatuře ztotožňována se šamanem, věnuje autorka celou 1. kapitolu analýze šamanismu, jeho rituálu a postavě šamana.

Jelikož maďarská společnost, zvláště některé skupiny obyvatelstva jsou silně naladěny nacionalisticky, znovu je prožívána otázka etnogeneze národa a to se promítá nejen do politického boje, ale i do vědy. Autorka rekapituluje koncepci geneze maďarského etnika - vládnoucí koncepci ugrofinského původu, koncepci turkického původu (a tzv. turanskou) a dokonce i hypotézu sumerskou, která kupodivu je živá dodnes.

„Ugrofinská a turkická etnika byli šamanisté, z tohoto faktu můžeme logicky vydedukovat, že Maďaři, před tím než konvertovali na křesťanství, byli také šamanisté. Náš šaman byl táltos či tátos. (...) Pod šamanismem mám na mysli formu náboženství vycházející z kultu duchů.“ (Diószegi 1958:8.)

Vlastní téma práce se odvíjí od kapitoly 3. Taltos v maďarské kulturní tradici (s. 45-69). Jak autorka soudí:

V maďarské lidové kultuře jsou tři stěžejní prvky odkazující na šamanismus: povaha duše, strom sahající až do nebes a postava taltoše, jenž tyto představy propojuje svou šamanskou podstatou a přímo se k nim váže. (s. 48). Výskyt těchto fenoménů a jejich významů v maďarském podání je prezentován na s. 45 a n. Vyplývá z něj ovšem, že Taltošem nemusel být nevyhnutně chápán jen šaman, ale obřadník obecně (s. 51).

Postavě Taltoše, jeho charakteristickým rysům, odlišností od okolního světa apod. je věnováno nejvíce místa (s. 51-68 a další). Evropskými paralelami se zabývají s. 69-74.

Neobyčejně zajímavá a přínosná je kapitola 5. *Taltos v moderním Maďarsku*. Shrnuje revitalizaci tradičních kultů, ovšem v nové, moderní době. Jejich význam spatřuje autorka jednak v hledání individuální nebo kolektivní spirituality, jednak pozoruje, že „se

šamanismem se hlavně v 90. letech začala ztotožňovat i další hnutí, jímž jsou blízká environmentální témata a pohled na svět skrze ekologické ideje

Zájem o šamanismus v Maďarsku je součástí velkého obrácení se k minulosti, ke kořenům, nejlépe ke kořenům co nejstarším a to nejen ugrofinským. Autorka poukazuje i na konstrukce hunských tradic a dokonce tradic skytských, oboje jsou patrně mimo skutečnou maďarskou etnogenezi, co však stoupencům těchto tradic nevadí. Korunu těmto tendencím nasadilo založení tzv. Původní maďarské taltošské církve.

Práci doplňuje bohatá obrazová a mapová příloha s námětem maďarské etnogeneze a šamanismu.

Předkládané dílo daleko přesahuje požadavky kladené na práci bakalářskou a jednoznačně je ji možno hodnotiti jako *výbornou*.

Frenštát pod Radhoštěm, 19. srpna 2012

PhDr. Jan Pargač, CSc.